

УДК 339.9:340.116

I. Д. Шутак, професор

Прикарпатський юридичний інститут
Львівського державного університету внутрішніх справ,
кафедра теорії і історії держави та права,
вул. Національної гвардії, 3, Івано-Франківськ, 76005, Україна

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В ЕКОНОМІЦІ І ЇЇ ВПЛИВ НА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

Глобалізація економічного розвитку створює передумови для формування політико-правової надбудови, яка відповідає єдиному економічному простору. У зв'язку з цими процесами особливу актуальність здобувають питання про місце і роль права в епоху глобалізації світової економіки, про його систему, напрямки й перспективи розвитку, про можливі шляхи й способи рішення теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з дією механізму міжнародно-правового регулювання міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: глобалізація, міжнародні економічні відносини, міжнародне економічне право.

Сучасна міжнародна економічна діяльність розвивається в епоху глобалізації.

Поняття глобалізації багатозначне. Існує багато варіантів його визначення, але найбільш універсально її сутність викладена Міжнародним валютним фондом, який під глобалізацією розуміє інтенсивну інтеграцію ринків, товарів, послуг, капіталів, яка постійно зростає.

Глобалізація економічного розвитку — об'єктивний процес підпорядкування напрямків економічного розвитку окремих країн закономірностям і напрямкам розвитку світового ринкового господарства, а також прояву сучасної, постіндустріальної стадії розвитку у відносинах між країнами [1, 36]. Вона виступає як процес всеохоплюючий і незворотний, де національні економіки крок за кроком зрошуються в єдиний економічний організм. На цьому ґрунті підсилюється необхідність координації внутрішньої й зовнішньоекономічної політики держав, гармонізації національних кредитно-фінансових, податкових, правових інструментів управління економічним розвитком. Виникають прямі й зворотні зв'язки національних економік і світового ринкового господарства, їх глибоке сплетіння й взаємозалежність. Розвиток окремих економік обумовлюється усе більше рухом світового господарства як єдиного цілого, що дозволяє говорити про перехід його в якісно новий стан — глобалізаційну фазу розвитку. Взаємозалежність держав стає визначальною рисою процесу глобалізації.

Варто врахувати, що економічна глобалізація розвивається не сама по собі, а паралельно із глобалізацією політичної, соціокультурної, екологічної, демографічної спрямованості, виступаючи в цілому як нова епоха в історії людства — новий щабель інтернаціоналізації громадського життя. Інша справа, що глобалізація економічна — визначальна серед складових, база подальшого розширення й стійкого розвитку всього розглянутого процесу. Внаслідок цього їй приділяється особливе

місце: вона виступає як економічний феномен, що безпосередньо впливає на міжнародну економічну діяльність.

При цьому основу міжнародної економічної діяльності становлять принципи ринкового господарювання. Господарські зв'язки в наддержавному просторі опосередковуються тим же самим механізмом ринку, який в разі необхідності кoreгується державними або міждержавними структурами. В цій економіці прискорюється рух сировини, напівфабрикатів, готових виробів, капіталу, техніки й технологій, робочої сили, "ноу-хау" тощо. При цьому чим триваємоша є взаємодія й ширшою сферою зіткнення, тим глибше взаємне проникнення. Взаємопроникнення поширюється практично на всі сфери міжнародної економічної діяльності.

Визначальною рисою глобалізації все більше стає послідовне й стійке нагромадження соціальних витоків у традиційній ринковій економіці, що обумовлює траєкторію поступової еволюції світового ринкового господарства в напрямку глобального післярінкового світового господарства [2, 4]. Про це свідчать тенденції в розвитку промислово розвинених країн, що становлять ядро глобальної економічної системи, такі як:

- формування нового типу економічної реальності — перехід від домінування економічних суспільних потреб до домінування соціальних;
- виникнення й широкомасштабне поширення сфери неринкових соціальних послуг, управління якими постійно вдосконалюється;
- обслуговування технічного базису персоналом, характеристики якого є результатом надзвичайно високого рівня економічного й соціального розвитку;
- визнання наукою й бізнесом як пріоритетного напрямку розвитку соціальних технологій.

Глобалізація надає нового виміру міжнародній економічній діяльності, обумовлюючи її нові кількісні і якісні характеристики, що проявляються, зокрема, у наступному:

по-перше, постійний рух національних господарств до все більшої відкритості. Зрозуміло, їхні відмінності один від одного, обумовлені історією, традиціями, особливостями структури економіки залишаються й зберігатимуться протягом ще тривалого часу, але на сьогоднішній день уже не можна говорити про відособлені національні комплекси;

по-друге, значне розширення системи світогосподарських зв'язків за рахунок постсоціалістичних країн, а також активного включення нових індустріальних країн другого покоління й інших держав, що розвиваються;

по-третє, зростання ролі зовнішнього фактору в господарському розвитку країн, регіонів, світового господарства;

по-четверте, економіка конкуренції починає виявляти тенденцію до перетворення в економіку співробітництва, і особливо ця тенденція проявляється в діяльності транснаціональними корпораціями (ТНК). Співробітництво між ТНК, особливо в новітніх галузях, здобуває новітні форми; технологічне самозабезпечення замінюється технічною взаємозалежністю, при якій відбувається об'єднання ресурсів, концентрація різноманітних знань і кваліфікованого персоналу, необхідних для створення нових продуктів і технологічних процесів. Зв'язки між фірмами швидко поширюються за національні кордони; цей тип співробітництва стає звичайним у деяких високотехнологічних виробництвах, наприклад, телекомунікації та виробництво електродвигунів;

по-п'яте, традиційна інтернаціоналізація капіталів доповнюється інтернаціоналізацією наукових досліджень. В останні десятиліття інтернаціоналізація досліджень і розробок стала невід'ємною частиною глобалізації промислової діяльності взагалі. Найбільше поширення міжнародне співробітництво в області досліджень і розробок одержало в інформаційній технології, в електроніці, хімічній і фармакологічній галузях;

по-шосте, надзвичайно підсилилася взаємозалежність національних господарств у всіх сферах життєдіяльності. Величезна роль у цьому процесі належить застосуванню єдиного для всіх країн стандарту на технологію, діяльність кредитно-фінансових інститутів, національну статистику, бухгалтерську звітність тощо, широкому поширенню інформації через поширення інформаційних систем (типу Інтернет), розвиток супутникового глобального зв'язку, діяльності міжнародних організацій по впровадженню єдиних критеріїв макрополітики, податкової політики тощо.

Таким чином, глобалізація економічного розвитку створює передумови для того, щоб, з одного боку, складався єдиний економічний простір, а з іншого — формувалася політико-правова надбудова, яка відповідає йому. В цьому сенсі міжнародне право виступає як важлива частина такої надбудови.

Література

1. Чувардинський О. Г. *Зовнішня політика України в умовах світової економічної інтеграції й глобалізації* // Економіка та держава. — 2006. — № 2. — 196 с.
2. Гафурев И. *Инвестиционная привлекательность региона* // Управление риском. — 2005. — № 1. — 120 с.

І. Д. Шутак

Прикарпатский юридический институт
Львовского государственного университета внутренних дел,
кафедра теории и истории государства и права,
ул. Национальной гвардии, 3, Ивано-Франковск, 76005, Украина

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ В ЭКОНОМИКЕ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ИНТЕГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ

РЕЗЮМЕ

Глобализация экономического развития создает предпосылки для формирования политico-правовой надстройки, которая отвечает единому экономическому пространству. В связи с этими процессами особую актуальность приобретают вопросы о месте и роли права в эпоху глобализации мировой экономики, в его системе, направлениях и перспективах развития, в возможных путях и способах решения теоретических и практических проблем, связанных с действием механизма международно-правового регулирования международных экономических отношений.

Ключевые слова: глобализация, международные экономические отношения, международное экономическое право.